

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 509/2018 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen seksuaalirikollisuuden tilanteesta Suomessa ja seksuaalirikosten ennaltaehkäisystä sekä eduskunnan mahdollisesta ajankohtaiskeskustelusta aiheesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Arja Juvosen /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 509/2018 vp:

Mitä hallitus aikoo tehdä runsaasti lisääntyneen seksuaalirikollisuuden ennalta ehkäisemiseksi ja torjumiseksi Suomessa,

mihin toimiin hallitus ryhtyy yleisen turvallisuuden lisäämiseksi Suomessa ja

aikooko hallitus tuoda seksuaalirikollisuuden tilanteesta laaditun keskustelualoitteen KA 17/2018 vp eduskunnan keskusteltavaksi sen ajankohtaisuus ja tärkeys huomioon ottaen?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Poliisin tietoon tulee noin 3000 seksuaalirikosta vuosittain, ja määrä on kasvussa. Rikostilastot ja muut viranomaislähteet kuvaavat väkivallan ja muiden rikosten yleisyyttä puutteellisesti, koska vain osa rikoksista tulee poliisin tai muiden viranomaisten tietoon. Viranomaislähteisiin liittyvien rajoitteiden vuoksi on tärkeää saada poliisi- ja tuomioistuintilastoista riippumatonta ja niitä täydentävää tietoa rikollisuudesta ja kansalaisten turvallisuudesta. Tähän tarpeeseen vastaa muun muassa Helsingin yliopiston kriminologian ja oikeuspoliittisen instituutin tekemä kansallinen rikosuhritutkimus, joka julkaistaan vuosittain. Viimeisimmän rikosuhritutkimuksen mukaan väkivallan ja uhkailujen eri tekemuotojen esiintyvyys mukaan luettuna seksuaalinen väkivalta, on vuosina 2012–2017 pysynyt verraten muuttumattomana. Vuotta 2018 koskevaa rikosuhritutkimusta ei ole vielä julkaistu.

Seksuaalirikoksen tekijä on yleisimmin mies ja uhri nainen. Yli kaksi kolmannelle tekijöistä ja yli puolet uhreista on yli 20-vuotiaita. Tekijöistä 1% ja uhreista 10% on alle 15-vuotiaita. Yleisimmin raiskausrikos tapahtuu yksityisissä tiloissa, esimerkiksi yksityisasunnossa. Noin viidenneksen teoista tapahtuu yleisillä paikoilla.

Vain osa seksuaalirikoksista tulee poliisin tietoon. Poliisin tavoitteena on, että näiden rikosten uhrit tekisivät mahdollisimman kattavasti ilmoituksia poliisille, jotta piilorikollisuuden määrä vähenisi, rikosten uhrit pääsisivät tukipalvelujen piiriin ja saisivat oikeutta. Ilmoitusalttiuteen vaikuttavat muun muassa uhrin kokemus syyllisyys siitä, että on joutunut rikoksen kohteeksi tai hänen kokemansa häpeä asian johdosta. Uhri voi myös jättää ilmoituksen tekemättä pelätessään,

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 509/2018 vp

miten häntä kohdellaan rikoksen selvittämisen yhteydessä. Nuoret uhrit eivät aina itse ymmärrä joutuneensa rikoksen kohteeksi. Tähän liittyen sisäministeriö toteutti pari vuotta sitten EU-hankkeen ”Right to Choose”, jonka aikana valmistellut, erityisesti nuorille kohdistetut videot, ovat edelleen saatavilla netissä.

Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perhe- ja lähisuhdeväkivallan ennalta ehkäisemiseksi ja torjumiseksi on solmittu Istanbulin sopimus, joka astui Suomessa voimaan 1.8.2015. Sopimuksessa on useita toimia, joiden tavoitteena on ennalta ehkäistä ja puuttua seksuaalirikoksiin, muun muassa parantamalla seksuaalirikoksen uhrin asemaa ja lisätä viranomaisten ymmärrystä uhrin tilannetta kohtaan ja kyseiseen väkivaltailmiöön liittyvää yleistä osaamista. Uhrin auttaminen on tärkeä osa seksuaalirikosten ennalta ehkäisyä, sillä uhria auttamalla voidaan vähentää hänen riskiään joutua uudelleen uhriksi. Seksuaalirikosten uhrin tilannetta parantavat myös seksuaaliväkivaltaa kokeneille perustetut SERI-tukikeskukset, jotka ovat tulossa valtakunnallisiksi vuoden 2019 aikana.

Poliisissa on seksuaalirikoksiin keskittyviä tutkintaryhmiä, ja näiden toiminnan tukemista tehostetaan. Ryhmissä osaaminen kehittyy ja tämä tehostaa rikosten paljastumista ja tutkintaa. Tutkinnan keskittäminen on tärkeää myös sen vuoksi, että erityisestä verkossa toimivilla tekijöillä on usein useita uhreja ja tekijät ovat hyvin verkostoituneita keskenään. Tekijät pyrkivät löytämään haavoittuvassa asemassa olevia uhreja, ja välittävät näiden tietoja edelleen verkostoissaan.

Sisäministeriö on vahvistanut poliisin ennalta estävän toiminnan strategian vuosille 2019 - 2023. Strategiassa poliisi veloitetaan Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelman toteuttamiseen sekä rikosuhridirektiivin toimeenpanoon sekä toimintaan lasten, nuorten ja heidän vanhempiansa. Moniammatilliset Ankkuriryhmät toimivat rikoksilla oireilevien lasten ja nuorten kanssa, ja nämä ovat usein samoja nuoria, joilla on riski joutua myös seksuaalirikosten kohteeksi.

Oikeusministeriössä on käynnissä useita lakihankkeita liittyen seksuaalirikoksiin. Rangaistuskäytäntöjen tarkastelun tavoitteena on selvittää, miten rangaistuskäytännöt vastaavat ihmisten oikeustajua. Hallituksen esitys törkeästä lapsenraiskauksesta on parhaillaan eduskunnan käsittelyssä.

Vuoden 2019 alussa astuu voimaan laki, jonka mukaisesti tiettyihin rikoksiin syyllistyneiden tai yleisen järjestyksen ja turvallisuuden vaarantamiseen liittyvät karkottamispäätökset voidaan panna täytäntöön aikaisintaan 30 päivän kuluttua siitä, kun ne on annettu tiedoksi, ellei hallinto-oikeus toisin määrää. Aiemmin karkotus voitiin toimeenpanna vasta sen jälkeen, kun päätös oli saanut lainvoiman. Parhaillaan eduskunnassa käydään lähetekeskustelua lakiehdotuksesta, joka estää uusintahakemusten väärinkäyttöä viivytystarkoituksessa sen jälkeen, kun oleskelulupahakemukseen on tullut kielteinen päätös.

Erityisesti nuoret seksuaalirikoksen uhrit ovat usein hyvin haavoittuvassa asemassa. Heidän tukiverkostonsa voi olla heikko eikä heillä ole luottamuksellisia suhteita lähellä oleviin aikuisiin. Näiden lasten ja nuorten kannalta on keskeistä, että heidän elämässään päivittäin läsnä olevat

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 509/2018 vp

aikuiset, esimerkiksi opettajat, kouluterveydenhoitajat, lastensuojelu, nuorisotyöntekijät, tunnistavat muutoksia heidän elämässään ja käytöksessään. Nämä voivat olla merkkejä siitä, että lapsi tai nuori on joutunut tai on joutumassa seksuaalirikoksen uhriksi. Ennalta ehkäisyn kannalta viranomaisten yhteinen toiminta näiden lasten ja nuorten hyväksi on ensiarvoisen tärkeää. Asia tulee usein poliisin tietoon vasta siinä vaiheessa, kun lapsi tai nuori on jo joutunut rikoksen uhriksi.

Hallituksella ei ole suunnitelmia tuoda keskustelualoitetta KA 17/2018 vp eduskunnan keskusteltavaksi. Esitutkinta viimeaikaisten, suurta huomiota herättäneiden tapausten osalta on vielä kesken, eikä niitä koskeva tieto ole vielä julkista.

Helsingissä 28.12.2018

Sisäministeri Kai Mykkänen